

MONITOR

GASETA NACIONAL DE POLITICA, D'ART I DE LITERATURA

Redacció i Administració: Angels, 22 i 24 - Barcelona

ANY I. N.º 1

Gener de 1921

S. dia 21

MONITOR

L'aparició de «Monitor» respon al criteri d'un grup d'amics als quals l'afany comú de recerchar una unitat de pensament en els ordres polític, literari i artístic, els ha aplegat en un principi de mútua i cordial compenetració.

Una revista de grup, partidista i dogmàtica, no és, en aquets moments, possible. Tampoc els redactors d'aquesta gasetta no es troben per ventura exactament situats ni llur jove experiència els aconsella de fixar uns principis inviolables damunt els quals desenrotllar llur actuació. «Monitor» serà, doncs, un assaig de publicació on en política, art i literatura, tendirà a cercar la unitat de direcció que permeti als seus redactors i simpatitzants d'alliberar-se de l'eclecticisme que per un excés de tolerància, una manca de confiança en els principis i un temor excessiu a adquirir responsabilitat, ha dominat quasi totes les nostres activitats espirituals.

Potser una característica de «Monitor» serà en certs aspectes la seva manca d'originalitat, o precisant més, d'innovació. Ho reconeixem joiosament. En veritat, i a pesar de tot, hi ha a dins la història curta de la nostra renaixença una fina identitat de percepció, i com a una comunitat de doctrina que gairebé ens permet de creure que no fem sinó continuar una tradició. En ètica, com en política i en estètica, des dels ortodoxos més assenyalats, fins als darrers heterodoxos, hom pot assenyalar una mateixa filiació.

Ja diguérem en el prospecte anunciador com en política pugnàvem per la llibertat de Catalunya com a iniciació al període constituent de la Lliga imperial dels pobles peninsulars i sud-americans. Creiem, efectivament, que la màxima garantia per a la nostra llibertat nacional radica en la formació d'un Imperi al qual relligaria una idèntica fe en l'esdevenidor econòmic, una destinació comú i, àdhuc, una pràctica realitat en la defensa territorial. Davant el trasbals de la Societat de Nacions europea, podem assegurar que l'única Societat que ens interessa és en la política interior la de les nacions peninsulars i en la política exterior la de les nacions occidentals.

En literatura assenyalàvem una limitació de simpaties i la permanència a la tradició realista d'occident.

En art, on el caràcter nacional de la literatura no és tan precís, indicàvem un retorn a l'eterna tradició que ha immortalitzat les civilitzacions que no l'han abandonada i advocava per l'adveniment d'una nova renaixença que avarqués no solament l'antiguitat greco-romana, ans el llegat de l'Estat mitjà i el de la Xina, fins a l'Egipte.

POLÍTICA PENINSULAR

Assaig d'internacionalització
del nostre problema nacional i de
l'ideal peninsular

I

Sota aquest títol apareixerà en la present publicació una sèrie d'articles, la qual matèria, al peu d'aquest assenyalat i la finalitat dels quals serà de situar políticament el nostre problema nacional dintre l'aspiració peninsular i la política mundial de l'avui. Es tracta d'un humil·líssim lluc del present i de l'esdevenidor, d'una tan senzilla com sincera exposició d'esdeveniments generals als quals s'hi cabdellen els nostres afanys patriòtics i les nostres ideologies.

Catalunya, com tot altre poble del planeta, té dos valors. Un valor absolut, un valor d'entelèquia, etern i estàtic, una importància de centre al qual tota altra

cosa radica, hi és sotmesa, i un valor relatiu, de relació, de diàleg, de col·laboració amb les altres unitats com ella absolutes i relatives a la vegada.

Vetllar, amar aquest aspecte relatiu, aquella col·laboració, no implica descuit, menyspreu, deserció del primer aspecte; molt menys quan hom se llença al nou amor per a generar-hi amb la potencial d'aquella unitat simple, valor fatal, natural, originari, una nova unitat d'arbitri, espiritual, que a la fi no faria més que acréixer en el temps el valor de la primera. Tant més, quan de l'ignorància d'aquella relativitat del seu deixament en podrien advenir coses fatals per a la nostra essencialitat. En aquest oblit tot el nostre esdevenidor s'hi arrisca: puix no és tan bon navegant aquell que té una nau ben aparellada i desconeix el pelag, com aquell altre que sap les mars i els vents que l'han de dur al port cobdiciat.

Ens ha semblat que, mantenir el nostre problema en els seus justíssims límits naturals, oblidant les veritats circumdants, —les nostres relativitats,—refusant tota col·laboració generosa amb elles, era obra suïcida. I ens havem posat la qüestió, tan plena de matisos, tan vària d'aspectes, sota una proposició que ultrapassa el límit sil·logístic en què se l'ha volgut cloure:

1. No es pot pensar, ens havem dit, en l'esdevenidor polític del nostre problema nacional, sense capir alhora el de les dues unitats geogràfiques on Catalunya és enclavada: la Península Ibèrica i França.

2. L'esdevenidor d'Espanya i França és el de l'Occident; de la llatinitat occidental.

3. L'esdevenidor polític de Catalunya és, per damunt tota altra cosa, l'esdevenidor polític de l'Occident.

La causa nacional de Catalunya, només trobarà solució total, a l'hora i en la forma en què la trobin els altres pobles d'Europa i Ll. Mar. Tota altra solució serà graó d'una escala que puja o, per a dir-ho amb el mot que suava empleava el senyor President de la Mancomunitat en un seu parlament, serà una solució interina.

Per la seva situació—en l'espai i en el temps—Catalunya pot ésser genitora de dues grans obres efectives: de cara a Ponentina on successivament esguardaren els nostres grans homes,—Verdaguer, Maragall, Prat de la Riba,—Catalunya pot esdevenir el llevat de l'imperi de les gens lberes i Ll. Mar. I aquesta obra podria agermanar-la per a tota col·laboració amb França, coronar-la amb ço que fou mitja part del seu esperit, formant així pels temps nous el lligam de la gran Confederació llatina-occidental, neta de tota altra participació i lliure de tota sotmissió.

Heu's aquí l'altíssima missió de Catalunya, de la gran Catalunya que avui és mig partida i en la totalitat de la qual habita l'esperit que fou de la Hèlade i de Roma.

Aquest podria ésser el gran afany català i aquesta l'obra on Catalunya trobés la solució del plet nacional que l'angunia. Plet del qual desoiment no fóra la pàtria la que en sofriria el major dany. Pel fet d'ésser nacional, un problema esdevé internacional; ço és, de l'interès dels altres pobles als quals afecta interiorment, pel veïnatge o que, apartats, l'esguarden créixer amb mires profitoses.

Nacional, internacional fou Catalunya —internacional fou la península,— en el temps de major grandesa: sota Pere I, sota Pere II el Gran, sota Amfós. Com a fet nacional, internacional, la veieren els Convencionals francesos i Napoleon, llavors que ni els mateixos catalans hi creien. Suava, la guerra ens sobtada no ja catalèptics però si encara racionalment desorientats.

Amb la fe més ardent, amb la creència més sincera en un propici esdevenidor de Catalunya, de la Península, de l'Occident, començarem el nostre assaig. I cloem el pròleg amb aquests mots de fidelitat a la Pàtria: amb Ella i per Ella, a ultrança.

J. CARBONELL

POLÍTICA OccIDENTAL

A França per «L'Action Française»

No tots els bons francesos (i ací bondat és superior a capacitat intel·ligent) són reialistes: es cert però també és cert que tots els reialistes de França són bons francesos.

Ningú no estranyi, doncs, que uns mots escrits per a la nació veïna vagin adreçats al nucli on s'hi troben alhora: en l'ordre nacional, la més pura vibració de l'esperit francès contemporani, i en l'ordre universal, vèries admiracions nostres, més d'un mestratge i la més formidable manifestació mediterrània occidental dels nostres temps.

Altrament és aquest un recull de breus anotacions marginals fetes en les publicacions darreres d'hòmens d'aquest nucli, versades ara com esbós de més amplis desenrotllaments que farem en el seu dia. Doncs, és per això també que a ells i a ningú més que a ells no podiem adreçar-les.

De Charles Maurras a Jacques Bainville i d'aquest a tots els col·laboradors de l'obra de «L'Action Française», la certesa es fixa cada dia més en què l'Europa nova, equilibrada, que la victòria de les armes aliades donava dret a esperar dels elaboradors de la pau, no ha sorgit. La victòria ha estat acaparada per uns, malversada o incompresa per altres. I, justíssima conseqüència de la falta comesa, l'Europa és avui, més que ahir, pantejant del conflicte nou que cada dia s'endevina més inevitable, encara que hom no en pugui fixar ni el temps ni la circumstància.

Causes de l'error i en què radica l'amenaça? No és, per ventura, oportú d'entendre'ns considerant-les. Aquells a qui interessin les sabran trobar. A nosaltres, però, jutges imparcials, si és que en aquest afer pot haver-n'hi, ens apar que són justíssimes les consideracions que la pau de Versailles ha merescut a En Bainville i les seves temors i les que En Maurras apuntava no fa molts dies en un dels seus comentaris polítics quotidians que s'adiuen amb les que en nosaltres es congriaven.

«Alemanya i Rússia, o la mar sense límits! Heu's aquí el gros perill més o menys immediat».

Contra les opinions que l'estat actual de Rússia hagi pogut mereixer a més d'un il·lustre viatger, la consciència ens diu que la seva mort actual i obstinació, per desacord amb els principis, en no acceptar ajuda per al seu reviscolament, és un mite. I que aquesta ajuda, vingui del continent o d'ultramars, serà únicament la col·laboradora d'una altra ajuda més pròxima que en definitiva n'haurà tot el benefici.

Nosaltres creiem que l'esdevenidor de Rússia sota el règim actual, és: de moment, una lenta estabilització, i després una ràpida ascensió vers l'assoliment de l'imperi. I, recordant aquells mots atribuïts a l'emperador Guillem, de què Alemanya lluitava per la seva concepció del món, pensem que aquesta concepció i la de la Rússia de demà podrien ésser ben germanes, tan germanes, que la fe en una mateixa mística destinació o en un assedegament no s'aciat encara, les empenyes vers l'occident sempre cobejant, amb l'empresa i afany ja seculars.

Si el nostre càlcul és erroni, el temps ens ho dirà o potser ell li tornarà. Mentrestant, sigui'ns permès de creure que la manera d'obrar anglesa enfront aquest problema és d'una impolítica tal que esglaia. (Hom diria que a Bretanya la mena la païra del seu immediat quarterejament!)

Però, acceptem àdhuc com a una fatalitat, contra la qual és inútil d'exclamar-se, aquesta possibilitat agressiva russo-germànica i dels contingents que del continent i de l'Assia rossegui.

«A nosaltres, a l'Occident, què li toca de fer?»

En Bainville, en el llibre on estudia les conseqüències de la pau, cerca ja uns fronts

ideals de defensa. I, malgrat la seva importància a Occident, la Península Ibèrica en resta exclosa.

L'oblit d'aquesta, en l'ordre de defensa internacional, és manifest. D'això en podria ésser causa: o la seva nulla valoració internacional, o el desconeixement més absolut d'ella per part de l'estranger. No podem creure la primera cosa, però tampoc, totalment, la segona. I això vol una explicació.

L'oblit d'Espanya és manifest. I no gens menys l'una cosa podria fer cara a l'altra.

Les lluites dels nostres temps despassen tota valla fronterissa i àdhuc les mars, i fan del món dos camps amb dos bans campions, per ideologia o per conveniència, d'un concepte que hom ne té. No deia malament l'emperador; també l'Occident lluitava per un concepte involucrat o per damunt la llibertat de les nacionalitats. Així, doncs, cap tros de món no pot ésser oblidat, sense perill d'abandonar-lo a l'enemic.

Analitzem breument (ja havem remarcat que no fèiem sinó un esbós d'un estudi que en el seu dia mereixerà més àmplies i fonamentals conseqüències), aquella valoració i aquell desconeixement.

Si se'ns diu que l'Espanya actual en cas d'un conflicte larg com la guerra darrera, més seria per als seus aliats una remora que una ajuda amb medis per a subsistir, ho creurem. Comparant, direm que Espanya esdevindria pel nucli on fos inclosa, i en escala, ço que fou l'Austria-Hongria per Alemanya: una ajuda, si, i fet també un principi de fallida interna i repantany, ja fou així en la història, esoldriem dria una mena de fet balcànic. I accidents de desconeixement de la nostra península i del pes que pot fer en la balança internacional, segons com se solucioni el seu problema intern, mentre idèntiques solucions a les que per ella convindrien s'apliquen o es proposen per als pobles o nuclis d'ells que han de servir de contrapes a l'esteuropeu, i, àdhuc, amb finalitat al revés, per la mateixa Alemanya.

No és rar que això escapés als confeccionadors de la pau que, com diu En Bainville, «si hi havia aspiracions autonomistes o federalistes a Alemanya—i en altres llocs també, podem afegir,—les ofegaven». Però si que ho és, que ignorin o menyspreïn el fet aquells que creuen que «l'atenció de França s'ha de fixar primer en ço que passa a les seves portes», i que «ço que s'esdevé al seu costat és el més important, aquells que, convençuts que el món polític es regeix, com el físic, per nombre, pes i mesura, cerquen el nombre i el mesuren, sospesen i contraposen per a trobar el perfecte equilibri. No un equilibri batallador tan sols, ans un equilibri de garantia vital econòmica. ¿Per què al front occidental Bainville no l'hi hauria de cercar profunditat? ¿Per què correria França el risc de trobar-se demà amenaçada per l'espantall? ¿Per què, si de la seva mort en moriria tot l'Occident, no s'ha de procurar que tots els nuclis de l'Oest siguin grans i forts per a evitar-la?»

L'Espanya pot ésser-ho mitjançant una solució federativa. Nosaltres no tenim fe en l'estat actual: som més aviat pessimistes de la seva fortuna. Procedim d'uns homes que ja vesllumaren un gran esdevenidor sota un altre règim i sortim a treballar per la seva epifania.

Catalans, tota la nostra fe, tota la nostra estimació la tenim posada en aquesta Catalunya nació que suava és retrobava i ja sent massa la feixuguesa de les traves.

Peninsulars, aspirem a l'unió i col·labori amb els altres pobles que integren la nostra unitat geogràfica: Portugal, l'ampla Castella, Bascònia, que no refusarien la nostra empresa, i la també possible confederació amb els pobles sud-americans, que per la raça són afins del nucli central de la península.

Occidentals, no desertem la defensa del llegat i de la comesa de l'Occident.

Aspirem, docs, a l'imperi per l'unió. No a l'imperi com a unitat agressiva, sinó com a plenitud i superior fórmula orgànica que permetria a les gentes lberes d'aportar al

25 cènts.

cabdal de la civilització llur màxim esforç i llur màxima col·laboració a l'obra d'Occident, conquistant alhora la ciutadania del món en la plenitud que la tal designació comporta.

Pesi França, ara que és temps, l'aventatge d'una col·laboració nostra i el perill de la seva desatenció. Mediti un poc la nostra falsa posició d'intel·lectual durant la guerra passada. Falsa, això és, ja que mentre Portugal i el Brasil i d'altres pobles sudamericans es declaren aliats i Catalunya i les seleccions hispanes sentien com a pròpia la sort de França, tot aquest sentiment restava ineficax per manca d'un previ lluc i organització adequada. Portugal no representava res per a decidir l'Espanya (per algú la seva aliança, fou doble motiu de neutralitat amb vistes a un boirós demà), i Catalunya no podia tampoc fer més del que feu. Altra hauria estat la nostra aportació, si aquestes dues veus haguessin pogut ésser fruit d'un regim federatiu pre-establert, — dos vots a l'hora d'un determini. Però no essent així, l'activisme germànic s'amparà de la península i encara no l'ha evacuada.

D'altra part, la nostra col·laboració fóra una col·laboració política, i ideològica per damunt la col·laboració econòmica que el nostre nucli federat pogués aportar. (No perdi de vista el lector que això és un esbós, unes línies generals d'un programa). França sap ara molt bé la seguretat de certes ajudes que, sota una capa vagament sentimental, — d'un sentimentalisme amorf, — amaguen una finalitat essencialment econòmica, i com a tal limitada fins aquell punt en què el guany comercial o la seguretat immediata fan perdre el lluc clarivident del propi esdevenidor. Si, de cara a Alemanya la seva mà sinistra no troba ajut i defalleix, allargui França la destra i ens trobarà a nosaltres. Pensin-ho, meditin-ho, medixin-ho els patriotes de l'Action française, de la gran França d'ahir i de demà. I, en fer-ho, no oblidin que aquesta veu que hom els adreça surt de llavis catalans; i per tant, d'uns altres patriotes que ideològicament, sentimentalment, racionalment, són llurs parells. Des de la terra de Provença i del Rosselló d'on nombre dels vostres proceden i on anàreu a cercar el substractum vostre credo, vosaltres veslumàreu i ireu els destins de la França. Des de la xa riba mediterrània i en una terra de continuació de la vostra, nosaltres vestim mem nets, cristallins, ben cenyits dintre horitzons, els destins de la nostra península i, en el seu si, el de la Catalunya immortal que mou els nostres afany. Són destins, els vostres i els nostres, simètrics. Es obra, la vostra i la nostra, que pot ésser conjunta. De Nica a Alacant, Grècia i Roma rediviuen. I vosaltres i nosaltres, tots junts, som aï per a defensar-n, per a vigoritzar-ne el seu esperit legat i espiritual: la lúcida harmonia d'Occident.

JOSEP CARBONELL.

8 desembre 1920.

LA LITERATURA

Algunes consideracions preliminars

Un dels bells tòpics de nombre d'escriptors catalans de l'actual generació literària és d'incorporar l'activitat espiritual de Catalunya a l'activitat espiritual d'Europa. Aquesta incorporació, però, ha romàs fins a cert punt en projecte. Podria ésser que ço que ha estat atès amb aquest noble afany, esdevingués amb el temps una nova interrupció d'aquella unitat tradicional recercada pels nostres esperits més atents en llur diversitat.

En el moviment literari, i, sobretot, en el poètic, de la renaixença patriòtica de Catalunya, el manament d'aquell sentit de continuïtat que dona un to normal a les produccions literàries dels altres països, en pertorba la seva fixació original. Sabem, naturalment, que la desnacionalització del nostre país ha estat la causa inicial del decalmet literari de Catalunya durant quatre segles i mig; cal acceptar com a veres totes les interpretacions i deduccions donades i fetes pels nostres historiadors polítics i literaris. Sabem, doncs, així mateix, que la literatura catalana contemporània no és una successió. Aquesta evidència, reconeguda per tots, ens ha dut a reflexionar sobre quina havia d'ésser la vera orientació que ens calia assenyalar a nosaltres mateixos, humils devots de l'esplendor de la nostra llengua nacional i damunt quins principis «Monitor» havia de desenrotllar la seva activitat crítica. Assenyalarem, de moment, els quatre ele-

ments que al nostre entendre contribueixen com a factors principals a pertorbar la ràpida elevació de la nostra llengua i de la nostra literatura a llur dignitat original.

Havem sentit en molts de moments i, recentment, amb persistència, una temor: que la incorporació de l'esperit de Catalunya al general d'Europa no resultés una absorció del nostre esperit per aquesta super-Europa que les sensibilitats més perverses de cada país han constituït com a un dolç refugi per a llur hiperestèsia. Davant la indecisió actual de les activitats espirituals en les diverses cultures europees i, sobretot, davant la nostra llengua, per dir-ho així, en formació, d'aquesta incorporació no en podria resultar un esguerrament definitiu i un perill per a l'originalitat de la nostra cultura nacional? Tingui hom en compte que tots els esforços realitzats per a aquesta incorporació han estat no solament ineficaços, ans en bell nombre de casos contraproduents. Molts dels poemes escrits en català durant aquests temps, són simples versions dels diferents aspectes que presenta la sensibilitat moderna en determinats països estrangers, expressats en llurs llengües nacionals en estat de descomposició. I, des del punt de vista literari, no resulta d'això una incorporació invertida, una penetració mortal a dins el cos de la nostra literatura incipient d'un element pernicios? Seria grotesc que els primers moviments de la faç de la nostra literatura alliberada fossin moeques d'ancià.

Realment tots formem el nostre esperit fora de Catalunya. Les nostres lectures, les nostres preferències intel·lectuals, els nostres mestratges són cercats àvidament en autors moderns de cultures solvents. Aquesta tendència natural és, àdhuc, propugnable. Allò que nosaltres creiem perjudicial és la versió immediata al català d'aquesta activitat jove, tot sovint intoxicada, damunt la qual no ha estat exercit un control assenyat ni una crítica severa. És més: el no reaccionar davant l'expressió en llengua catalana de les idees i espasmes lírics estimulats per la freqüentació d'aquestes lectures, ha donat una sèrie d'obres estranyes a la nostra essència nacional i allunyades del sentit realista i de l'expressió característica de la cultura d'occident. Molt sovint havem estat temptats d'aconsejar que certes manifestacions literàries provocades per l'esnobisme cosmopolita, han d'ésser expressades, si així convé per al nostre equilibri nerviós, en un idioma qualsevol que no sigui el català i en una revista internacional, p. ex. suïssa.

Tinguem present que aquestes sensibilitats, a pesar d'ésser connacionals, estranyes al ver temperament català, ignoren gairebé sempre la nostra llengua i que l'ús que en fan és deplorable. Gairebé direm que ells i el noranta per cent dels nostres floralistes es troben en el mateix cas en llur desconeixement íntegre del català. El floralisme, oposat al cosmopolitisme a què ens havem referit, és també, al nostre entendre, un destorb per a la fixació de la nostra llengua i la consolidació de la nostra literatura, tan important com l'avantguardisme decadent. I, en certs aspectes, més nociu. És de doldre la complexitat en què admiradíssims literats catalans als quals reconeixem com als mestres més cars, es troben en l'afer floreal. Els jocs florals catalans, amb rares excepcions, no són més que un certamen organitzat pels catalanistes ingenus de comarca, els quals han confós llur patriotisme amb la literatura, com gairebé sempre a la vegada el confonen amb el naturisme i amb la cria de coloms missatgers. Cal lamentar que l'organització política actual del nacionalisme no permeti d'orientar l'activitat d'aquests estols perturbadors de literats florealistes devers fins d'un pràctic patriotisme. Confessem, però, que ens costa de reconèixer el patriotisme de qui abusa d'una cosa tan sagrada com l'idioma.

Una altra de les perturbacions que ha sofert el renaixement lingüístic de Catalunya i que potser impossibilitarà per molt de temps la concreció de les recerques generoses fetes per donar una unitat i una successió a la literatura catalana, és la demagògia literària. Aquesta demagògia, nada en els jocs florals, autònoma després, té com a representants des del proclamat com a més alt dramaturg en algunes de les seves produccions, fins als proveïdors de lletres per a cobejadora. Amb matisos diversos, àdhuc amb representants a dins la nova joventut, la demagògia literària propagadora de tots els romanticismes i sentimentalismes vulgars, s'oposa a l'elevació estilística de la llengua i n'impideix la seva esclousió culta.

Unsi altres, doncs, desraçats, avantguardistes, floralistes i demagogs, en apoderar-se de la literatura catalana en la seva renaixença, no han amidat l'encalç de la seva decisió i, si en un moment determinat

llur acció gairebé sempre improvisada és només perillosa, el persistir-hi seria ja pernicios.

Nosaltres, determinats a situar-nos per a tenir un punt de partida per a la nostra activitat literària, ens havem trobat oposats immediatament després d'haver considerat el procés evolutiu i constitutiu de la literatura catalana dels segles xii al xvi i el de les literatures italiana i francesa del mateix temps, a tota tendència moderna que tant pel seu esperit com per la seva expressió formal distregui la reintegració de la nostra literatura al període iniciat per Bernat Metge i secundat per Jordi de Sant Jordi i Ausiàs March. El dit període, caracteritzat pels primers senyals de la influència italiana a la nostra literatura i per la introducció tot just assenyalada de l'humanisme, es clogué a l'instant mateix en què aquesta influència l'hauria fet rompre del tot amb la tradició medieval de la qual en rigor no havia sortit.

Una ardent curiositat intel·lectual ens intriga per endevinar què hauria esdevingut la nostra literatura d'haver pogut seguir el procés normal de la italiana i de la francesa. O millor dit, d'haver pogut crear una tradició humanistes, sota la pressió exercida pels trecentistes italians i estimulada més tard per l'esperit del renaixement francès al segle xvi.

Expressem el nostre parer amb un joc de mots i convertim uns sinònims a homònims: cal convertir la nostra renaixença en Renaixement. I aquest renaixement cal produir-lo com se produí el renaixement a les altres literatures, això és, per l'acció d'Itàlia primerament i per l'acció de les altres literatures, que sota l'estímul italià foren sortoses de viure en règim d'humanistes i en un moment gloriós pogueren considerar-se prolongacions de les literatures antigues.

Coneixem la vaguetat del mot Renaixement. Ni àdhuc hi ha avenença en considerar-ne els períodes per a Itàlia, ja que si per alguns la renaixença estricta no començà en aquest país fins al segle xvi coincidint amb l'humanisme francès, d'altres la fixen al segle xiv. Per ventura una indeterminació en els mots renaixement i clàssic fa imprecís l'assenyalament de les dates. Per a nosaltres, el Renaixement consisteix en l'adveniment no d'una art nova com alguns proclamen, ans de l'art racional, humana, única en cada país i a cada civilització, esclousió normal d'un idioma i d'una cultura que en trobar els límits de la seva expansió ateny la immortalitat.

Si la influència de l'Itàlia trecentista s'exercí amb la formació poètica a Catalunya, en canvi la de Grècia i la de Roma, cara als renaixentistes francesos, fou nulla. I és precisament en la imitació de grecs i de latins i en la formació d'un cos d'humanistes que la nostra literatura pot atènyer una originalitat que al seu temps li permeti d'incorporar-se a Europa, així com demanen els nostres escriptors d'avanzada.

Per això, segons nosaltres, l'única incorporació que cal desitjar per la literatura catalana és la representada per l'esperit general del Renaixement: la incorporació a l'antiguitat.

A la literatura contemporània dos noms assenyalen magníficament una noble orientació literària als nostres escriptors: Josep Carner i Carles Riba. Josep Carner, com Ronsard a França, el Tasso a Itàlia i Garcilasso de la Vega a Espanya, ha donat la màxima perfecció a l'expressió poètica mantenint l'element clàssic en una època poc propícia per la manca de predecessors immediats. Ronsard, a l'alba del gran segle xvi francès; el Tasso, a la posta del període clàssic italià, i Garcilasso al bell mig del segle xvi espanyol, donen a llur llengua nacional tota la dolcesa assequible i, en un ambient indecis, mantenen llurs obres en una perfecta harmonia. En Carner, fins a cert punt, ha realitzat pel seu compte tot allò que a opinió nostra ha de desenrotllar àmpliament la renaixença per la qual pugnem. De totes les literatures occidentals, incloent-hi l'anglesa, Josep Carner n'ha copsat el seny vivificador i, adaptant-lo a l'expressió més clara que mai no hagi conegut el català, l'ha enriquit o millor l'ha situat a la seva vera direcció. Molts dels punts assenyalats en el manifest de la Pléiade francesa — amplificant i magnificant l'idioma, usurpant vocables no vulgars, inventant mots nous, rejuenint els antics, dignificant els mots populars, elevat les expressions plebees a una dignitat literària, rectificat certs arcaïsmes i incorporant-los al llenguatge literari i àdhuc per influència al llenguatge corrent, etc., — han estat espontàniament realitzats pel nostre poeta. Graciosa i subtil, la seva poesia és en molts dels seus aspectes un manifest doctrinal.

Carles Riba, representant una tendència gairebé oposada a la carneriana, realitza literàriament una tasca tan poderosa com la de Josep Carner. Tot allò que en aquest és extensió, en Carles Riba és profunditat. Escrivint per reflex, el seu lirisme contingut fa ardents els mots amb què l'expressa i cada una de les seves esparces estructura un estat d'esperit amb una rígida expressió verbal que solidifica el llenguatge, aportant-hi l'esforç de dues generacions.

Aquests dos noms il·lustres de la jove literatura catalana, han alliberat la nostra llengua de les traves d'una subjecció secular i l'hi han donat un estil. Per damunt la clamor democràtica dels falsos escriptors, la veu d'aquests dos poetes canta una tonada immortal. Abans de posar-se a escriure n'han après; abans d'usar de la nostra llengua sagrada, n'han fet un estudi preliminar. En Carner i En Riba, en mig d'una renaixença turbulent, han salvat llur geni literari i han iniciat el període humanista al qual caldrà que s'integrin totes les noves valors que vulguin cooperar a l'elevació de la nostra literatura.

J. V. FOIX.

A propòsit de Brooke i els poetes de Cambridge

Els comentaris de *The Times* al volt de l'antologia dels poetes de Cambridge, compilada per Edward Davison, contenen observacions excel·lents. Es tracta de poetes joves i d'obres escrites entre 1914 i 1920. «Esperàvem trobar en aquests poemes (al menys podem dir: desitjàvem trobar-hi) cruïssa, estridència, cinisme, insolència, ultra una aspra sentimentalitat. Hi cercàvem la passió avançant-se als mitjans de què fos mestressa, l'enginy, la gràcia, fent burla del seny, l'originalitat complicada amb l'imitació, la bellesa i la lletjor lluitant entre elles. Estàvem a punt per veure un Pegàs encara indòmit. Però hi trobem, llevat de certes rares excepcions, sentiments a penes vius expressant-se a través d'una tècnica precoç però falsa, subtils de maneres sense subtils de pensament, expressió d'emocions que gairebé no poden haver mai existit, en un mot, tal com diu un dels que figuren en l'antologia:

Poemes sense passió, escrits amb mà indolent, per un adolescent meditatiu.

I el comentarista diu més enllà: «No desitgem blasmar l'ingenuïtat. Es un ajut valuós de la pròpia expressió, però aquest llibre ens empeny a recalcar que la poesia no ha d'ésser escrita fins i tant que el poeta té quelcom a expressar; quelcom, però, molt més vital que un humor passatger o que una fantasia capriciosa; quelcom d'estranyament personal, concentrat i intens.

Difícilment trobaríem una expressió més exacta del concepte etern de la poesia. Quelcom d'estranyament personal, concen-

trat i intens. La poesia moderna, cercant per camins diversos la seva estabilització i la seva puresa, ha pecat de vegades per manca o per excés de concentració, però, més sovint, per manca de passió i per excés de sensibilitat envaïdora i displicent. Es a dir: per manca de motivació lírica viva. Certa poesia contemporània se'n afigura com una escuma efímera damunt la mar de la poesia eterna. Si la mar ja existeix, no ens resta sinó guarnir-la amb jocs d'escuma artificiosa? Si ja tenim els marbres immortals, els coronarem amb d'ademes de pirotècnia delicada, renunciant a fer nous marbres immortals?

La lírica contemporània presenta dos problemes evidents: el problema de la super-sensibilitat anguniant-se per crear un nou món de poesia i d'expressió i el problema de la sensibilitat displicent que sovint no produeix sinó «trivialitats treballades». (Val a dir, però, que aquest darrer també ha estat un problema d'altres èpoques.) El primer sembla resoldre's en el cubisme, el dadaisme i les altres formes dites avançades. El segon es resoldria amb una norma de limitació: a base de girar-se de bell nou vers la teoria del moment sagrat que predicava Maragall, però, a base, sempre, d'una vocació autèntica de poesia.

No coneixem tots els poetes de Cambridge la majoria dels quals són objecte dels comentaris transcrits. Però admetem, amb *The Times*, que, àdhuc els més coneguts d'entre ells, com Squire, Monro i Shanks,

«no difereixen de llurs companys sinó en la possessió d'una major habilitat per amagar aquesta manca d'energia apassionada que malmet tanta de poesia contemporània».

No obstant, al costat d'ells hi ha l'ombra apollínia de Rupert Brooke. Pocs de poetes moderns han remogut amb tan bella intensitat i amb dignitat tan essencialment clàssica els temes ubèrrims de l'amor i la mort. I és que Brooke amava el món amb passió. Tota la seva poesia és una passió nua o vestida amb vels de serenitat. El seu amor a les coses creades troba una expressió vehement (*The great lover*) o una expressió serena (*The dead*). Àdhuc, quan canta l'amor traspasant les llindes de la mort, les seves ombres no tenen una diafanitat macilent com les del *Col·loqui sentimental* verlainià, ans bé són mogudes d'una intensa passió i no perden l'escalf humà ni dins les fulgors o les tenebres ultraterrenes.

El romanticisme substituï sovint grandesa per ampulositat, passió per retòrica. Certes figures del simbolisme, cercant l'intensitat i la concentració, han agomolat tenebres. En canvi, Rupert Brooke, que no dubtem de considerar com un dels exemples més alts de la lírica pura, posà sovint en els seus poemes, com diu Drinkwater, «un moviment, una perfecta visualització d'imatges i una claredat de pensament personal que el revelen com a poeta de gran tradició». Efectivament: la lírica de Brooke es mou dins la més pura tradició de Shelley i de Keats. Ell uní la serenitat dels grecs a l'ardència apassionada, que és característica en els millors poetes de la seva terra. Bé escau a les cendres de Brooke de reposar a l'illa de Sicors, dins un bell bosc d'oliveres suaus.

MARÍA MANENT.

LES ARTS

Algunes consideracions preliminars

Dins el conjunt de tendències que formen el complex i aparentment contradictori moment estètic present, hi ha un corrent que en podríem dir subterrani que s'aconduïx les unes i destrueix les altres, situant-les en el lloc que en justícia els pertoca, ja que no són sinó l'aprofitament d'una necessitat momentània de reacció contra un moviment precedent, expressada per un nucli d'artistes de vàlua, que confon—creiem que conscientment—els resultats, sovint elevats, obtinguts per aquell nucli, amb la necessitat del moment. O, més concret: pren l'esforç d'enderroc com a model d'esforç definitiu...

Que molts trobin caòtic el moment estètic actual, que molts creguin il·lusió nostra que al fons de tendències tan contradictòries hi hagi quelcom de comú, que molts enyorin l'unitat sempre més aparent que real d'altres moments, no ens privarà a nosaltres de mantenir-nos en la dita opinió, ja que a les afirmacions contràries podem respondre que molts troben caòtic tot ço que no comprenen o no volen comprendre; que moltes tendències no són contradictòries encara que els que les prediquen s'ho proposin (solament són diferents en els medis d'obtenir els resultats), i que, l'examen d'estudis sobre un moviment estètic passat, fet per escriptors contemporanis del mateix, ha fet veure gairebé sempre, que aquests embarbussats per les qüestions del moment han proclamat que la contradicció, que el caos eren els senyors del dia. I en canvi, aquest moment tan complex, esguardat amb el recull precís, o millor, amb l'elevació necessària, s'ha tornat, és d'una claredat tal que, si no coneguéssim els dits testimonis, mai no sospitaríem hagués pogut ésser semblantment titllat. I això ha estat en tots els temps; tant en la Grècia de Fídias, com Edmond Pottier ens ho ensenya, en aquella Grècia, en aquell món dit clàssic, que és tan al revés de ço que en pensem nombre dels nostres classicitzants, com en el segle que aquests més avorriren, potser perquè és el que més s'assembla a la Grècia fidiaca: el divers i esforçat segle XIX.

Per exemple: si llegim un resum crític d'un Saló de per llals anys 1850 al 1870, difícilment trobarem que el crític no es queixi de les doctrines diverses i dels camps contraris que han dividit en guerra civil l'abans compacte camp de l'art. I no gens menys, avui nosaltres veiem amb claredat quasi esquemàtica com se feia llavors la gran tria: d'una part, Courbet, continuant la demagògica i absurda temptativa del funest Caravaggio qui, fent avortar tot l'esforç humanista del Renaixement, lliura—com en llurs camps

respectius ho feren Luter i Rousseau,—el camp als bàrbars i féu possible que després de les grans figures universals i completes de Leonardo de Vinci, Rafael i Miquel Angel, poguessin recollir el ceptre de l'art aquests baixos especialistes del «tour de main» habilitós que foren Velázquez i Franz Hals. Courbet donà lliure entrada al camp estètic a tots els ínfims instints de vulgaritat en el gust, i malgrat el seu sòlid temperament pictòric, de banalitat i fàcil enganya-vista en la tècnica que aviat arribaren a les baixes inèpcies dels Roll, Friant, Gervex, etc. De l'altra part, Puvis de Chavannes i Gustave Moreau, continuant cadascun a llur manera l'obra del gran Chasseriau, qui, fusionant en la seva obra els estils d'Ingres i Delacroix en ço que tenen de millor, això és, fusionant la lliçó de Florència i de Roma amb la de Venècia, portà l'art a un màxim d'expressió i de bellesa que, apart els seus abans esmentats continuadors, ben pocs fins avui han còpsat.

Doncs, si llurs contemporanis, distrets per petites particularitats momentànies—Barbizon, neo-grecs, l'insuportable Meissonier i els seus seguidors, orientalistes, sense oblidar els acadèmics amb llur tan honorable com buida calligrafia, etc.—perderen la valoració essencial de l'evolució que es perpetrava sota llur esguard, si estudiem quina fou la causa del seu descuit i apliquem el resultat del dit estudi al de l'art d'avui, encara que sense els coneixements que per una tal empresa calen, ens apar que no farem obra inútil.

Sense entretenir-nos en referències ni en detalls inoportuns, direm que, la crítica de la dita època, de Castagnary a Teofilo Gautier, per qüestions de detall sovint ben ínfimes, per preocupacions tècniques fora de lloc, per generalitzacions poc fonamentades i sovint, exceptuant Gautier, per manca d'ideal i de sentit plàstic fou que no arribà a fer-se càrrec de la transcendència real del moment i, com que totes les causes abans dites es reduïen, analitzant-les, a manca d'elevació, tant respecte a les contingències momentànies com respecte a l'ideal, creiem que, estudiant amb la major elevació d'esperit que ens sigui possible l'art d'avui, arribarem tot provant la seva pregona i poc aparent unitat de tendència, a assenyalar un possible camí als nostres artistes.

Després de la gran revolució impressionista, dues tendències ben precises han dividit el món de l'art. L'una la formen els continuadors de l'impressionisme i compren els artistes que tant per llur tècnica com per l'ideal han pres per norma els mestres sota la tal designació coneguts. Brillant aplec de personalitats que, essent el punt culminant d'una de les característiques del moviment anomenat romàntic, i àdhuc portant-la al paroxisme, ha estat un dels grans aconèximents estètics del passat segle. La principal característica d'aquest moviment és l'individualisme sensorial davant els objectes de la naturalesa i la transcripció la més directa possible de la dita sensació, més o menys invertebrada, més o menys construïda, però tenint per caràcter distintiu especial el predomini dels caients espirituals instintius per damunt els racionals, això és, que el color domina la forma, per més que aquesta jugui en l'obra un paper important; que la visió ha fet néixer l'obra, no la concepció ni l'arbitrari en vistes a un fi—religiós, social, etc.—de les formes de la realitat, o, per a resumir-ho millor, el predomini de la cosa vista per damunt la cosa imaginada, per damunt d'allò que en podríem dir visió estètica.

En aquest agrupament hi comprenem des del nucli nomenat els Durand Ruel, Albert André, Maufrà, Despagnat, etc.—alguns dels sintetistes com Bonnard, Vuillard, l'obra sencera d'alguns i parcial d'altres dels anomenats «fauves», fins del futurisme molt justament designat «la suprema follia impressionista». Es a dir, que, portant a l'exacerbació les característiques del dit agrupament, marquen amb llur exasperació llur absurd, i així l'hora de la seva fallida. Poden subsistir les obres i les personalitats, però la tendència com a tal és ben morta. El fet que un grup d'imitadors la converteixi en canòn acadèmic és més un índex de la seva mort que no pas les exasperacions finals que aquests acadèmics de nou encuny inconscientment critiquen i neguen, sense reparar que aquestes són filles de recerques que, encara que fracassades, com és el cas del futurisme, revelen al menys quelcom que les obres d'aquests imitadors no revelaran mai, això és, una inquietud d'artista—degenerat si voleu, però fill,—d'aquells ardis iniciadors que crearen el moviment: dels Monet, dels Sisley i dels Pissarro.

L'altra tendència és la d'aquells que podríem nomenar conceptionistes o conceptistes, perquè anteposen a la simple visió de l'objecte, a la sensació que aquest produeix a l'artista, la concepció construc-

tiva del mateix; concepció sempre més o menys abstracta, que fa que la racionalitat, el permanent, domini a l'instintiu, el momentani, el passatger. Aquesta tendència és el corrent subterrani a què alludíem en començar, corrent que informa i dona un fons comú a totes les escoles i sub-escoles que integren el moviment actual, el qual, malgrat les diversitats sovint més volgudes que reals, les partirem en dues parts que a totes les èpoques, a tots els temps i llocs han existit, i el predomini de les quals, momentani, de l'una damunt l'altra, fa que moltes de vegades els esperits poc penetrants creguin que una d'elles ha de dominar completament a l'altra i l'exacta ponderació de les quals fa que les obres en què aquesta s'hi trobi siguin dites clàssiques. Tendències que nomenarem objectivisme a l'una i subjectivisme a l'altra.

Es clar que perquè una obra sigui viable, això és, sigui estèticament existent com a obra plàstica, ha de reunir en ella, en desigual dosificació, és veritat, ambdues qualitats; perquè, si per exemple, la domina completament l'objectivitat, la dita obra deixarà d'ésser estètica per caure en les inèpcies del fotografisme, dels habilitosos infectes enganya-vista i de les puerilitats del gènere, conjunt de baixeses i d'inèpcies que trobem aplegades en un artista tristament cèlebre: Meissonier. Però, si al contrari, la subjectivitat domina completament, l'obra deixa de pertànyer a les arts plàstiques per entrar en la literatura, o, millor encara, en la música, per tal com l'art plàstica no pot passar-se, però, li és indispensable per a la seva existència la plasmació de l'objecte, i per modificat que sigui aquest per la fantasia del subjecte o per inèdit i rar que sigui l'objecte creat per aquest, l'obra plàstica no podrà mai sortir d'aquesta doble definició: o bé és un objecte subjectiu o bé una subjectivitat objectivada, i si despassa l'un extrem o l'altre, l'obra surt de l'estètica plàstica per a caure: o en el fotografisme, que és, vulguis o no, el punt final del realisme, o en la música, i, àdhuc, en la lírica, tal com aquesta ha estat definida darrerament. Es per això que, les obres dels pintors més subjectivistes—Odilon Redon, Rops, Carlos Schabe, Jean Toorop, algunes de les obres de Moreau i Watts, per exemple,—per més enllà que penetrin en camps potser inexplorats, fins a la seva creació per les arts plàstiques, mai no deixen d'ésser precises; «què més net que una litografia de Redon?», deia Mithouard,—és a dir, mai no deixen d'ésser plàstiques en el més pur sentit d'aquest mot, i s'agermanen amb les que avui celebrem amb el nom de clàssiques: en llur forta objectivitat contenen fixada la més exacerbada subjectivitat, ens donen realitzats somnis tan quimèrics com els que avui pertorben en les obres dels artistes abans citats. Voleu idees més subtils, sentiments més profunds i plasticitat més ferma que les de les esfínx egípcies, que els taures androcèfals alats assiris, que la Minerva de Fídias, que una Kwanon de Wu-Tao-Tse, que l'escultura dita gòtica de Chartres a la de Reims, que una escena cristiana del Giotto o de l'Angèlic, que una escena budista de Yeishin Sozu, que la Primavera del Botticelli, que les cambres del Rafael, la Sixtina del Miquel Angel, el Sant Joan de Leonardo, de Louvre, qualificat d'«esfínx cristià» i, per últim, la Melanconia d'Albert Durer el «radiós i desesperant jeroglífic de la Melanconia»?

Tornant a ço que dèiem abans, les tendències impressionistes i la conceptionista o conceptista per definir-les amb els termes de l'estètica kantiana que creiem justos en aquest cas, podríem dir que la impressionista i les seves seqüències, de l'objecte en dona la matèria i la conceptionista o conceptista en dona la forma. Aquesta darrera, en les seves últimes manifestacions, s'ha donat tan completament a l'estudi de la forma, considerada com a concepte constructiu de l'objecte, això és, no veient en el seu estudi ço que li dona un valor essencial per a la creació estètica, que priva a les creacions de l'imaginació de caure en la fantasmagoria, que creiem que de persistir en el dit estudi limitat de la construcció de l'objecte, o sigui de la composició dels seus volums en l'espai, aquesta escola caurà en un realisme sense cap dels aventatges d'aquest i amb tots els seus inconvenients, o bé en un idealisme amb les tares que aquest per sobres d'abstracció comporta i sense res de ço que el fa gran. L'art plàstica, havent d'ésser sempre, o bé una ideal realitzat, o bé una realitat idealitzada, aquesta tendència, com a teoria (perquè no discutirem les eminents personalitats, potser les millors del present moment que la constitueixen), va en perill de parar en un carreró clos per causa d'una confusió de termes que fa que aplicant els diguem-ne procediments idealitzadors, a res més que estudis de realitats o bé els que anomenarem procediments realístics, a l'estudi d'idealitats podran portar-lo si hi persis-

teix a ço que dèiem abans: a un realisme sense accent o a un idealisme sense grandesa, que és a allò a que menen sempre en art els moviments exclusivament intel·lectualistes; perquè, si la lògica, la raó i la intel·ligència són essencials perquè l'obra d'art existeixi, llur absolut domini l'aniquila completament. La lògica no és l'estètica, cosa que sembla oblidar la tendència que avui representa podríem dir més íntegrament fins a l'exacerbació el dit conceptionisme o conceptisme.

Amb tot i les reserves que acabem de fer-li, aquesta tendència és la que per ventura avui dia porta en si més significació, més promeses, i la que ha realitzat obres més intrínsecament valuoses i, encara que a vegades sembli divagar en un lirisme estructural que realitza dintre l'art plàstica els conjunts més abstractament fantasmàtics, la dita constructivitat, la dita arquitecturació, fan d'ella, i especialment de la branca d'ella de què ara parlem,—el cubisme,—el fonament damunt el qual hom bastirà l'art que ha de venir, l'art que nosaltres havem de crear infusant a aquella confusió,—confusió, si, malgrat sigui ella en recerca de l'ordre, allò que més que aquest cal cercar:—un ideal, car en ell tot ordre hi és contingut i res del que serveixi per a establir, per a realitzar aquest, és a dir, tota recerca per a trobar quelcom d'impensat i essencial o retrobar-ho, és inútil i condemnable, ja que de tot se serveix l'esperit creador per a realitzar-se—l'obra dels Paolo Ucello sempre serà aprofitada i admirada pels Miquel Angel i Botticelli, nomenat amb simpatia per Leonardo «el nostre Botticelli», i el mateix en cercar ensenyaments no havem de refusar-los portats per un malentès orgull, tant si els trobem en un fresc rupestre prehistòric com en una escultura negra, o bé en una pintura del duaner Rousseau. Es per això que damunt el sòlid i arquitecturat fonament que ens dona el cubisme—l'orfisme comprès,—infusarem a l'estructuració ferma que els Friesz, Derain, Sunyer, Kisling, ens ofereixen, l'espiritualitat que ens fou predicada per la gloriosa generació dels simbolistes i, entre les personalitats d'aquest, la que en el dit aspecte espiritual és, sense dubte, la més elevada i important: la del promotor del Saló de la Rose-Croix, i de qual escollirem el credo que, al nostre entendre, ha de posar ordre a menar a un serè i elevat classicisme les febres recerques d'avui. Aquest credo el repetim als artistes catalans, perquè voldríem que ells fossin en llurs ànsies ardents de perfecció els que primer el realitzessin, ja que són fills d'una terra ferma i tranquil·la com Florència, que encara no ha trobat el seu Giotto, el seu Massaccio i el seu Leonardo. És precisament el credo amb què un provençal, Peladan, començà el seu primer article d'estètica: «Crec en l'ideal, en la Tradició i en la Jerarquia...».

M. A. CASSANYES.

LES EXPOSICIONS

Galeríes Laietanes

El «II Saló de Tardor» celebrat a aquestes galeries per l'Associació dels Amics de les Arts, cal convenir que oferia un conjunt bastant fluix. Fos la comparació amb l'esplèndida manifestació d'art francesa d'avantguarda tot just clausurada a les «Galeríes Dalmau» (on, sigui dit de pas, figurava, més ben representat, un artista català que també exposa i triomfa al Saló que comentem), fos que ço que la majoria dels expositors trameteren no fou un quadre, ans una tarja de visita—algunes teles semblaven un pretetx per a ostentar la signatura,—fos el buit amanerament que palesaren nombre d'aquells que entre nosaltres pretenen d'exercir un mestratge, fos per tot això plegat, el Saló assenyalaria una manca d'esperit i un excés d'habilitositat—més o menys disfressada,—que de no ésser algunes de les obres de les quals parlarem, sigui per llur valor intrínsec, sigui pel gènere, (existeix una jerarquia dels gèneres), sigui per l'esforç, extraient-les així de la massa amorfa a la qual la paleta priva de veure el quadre, hauríem prescindit de fer-ne cap comentari.

Al nostre entendre, les obres millors entre les exposades foren els dos estudis de nu, més ben dit, les dues composicions de nu d'En Joan Serra. Aquest és un artista complet, per tal com a una ciència de la forma digna d'una visió original i austera del color, sobri, matisat, expressiu, uneix el do sense el qual el color i la forma romanen morts, injustificats; uneix el do de crear gestos i d'harmonitzar els orgànics volums amb ritmades i macisses ordenacions. Es doncs, En Serra, un artista íntegre i les seves dues composicions se situen

als primers llocs de la jove pintura catalana. Per això gosem d'atorgar el nostre vot perquè els sigui reservat un lloc al Museu, ja que en són més dignes que el llunyà reflex de mestres massa anomenats dels quals en aquest Saló hi havia mostra abundant. D'un esperit a la Rouault i d'una parquedat de colorit semblant també a la d'aquest artista, però sense caure, com ell, en la caricatura, aquestes dues pintures d'En Joan Serra s'elevan magníficament i exemplar per llur forma tan construïda com expressiva, per llur tortura interna tan sobriament i concisament expressada i el conjunt vivificat per un colorit on la ciència dels reflexos i les delicades matisacions solament són igualats per la discreció —que bell nombre de gent creurà pobresa, —de coloració.

El paisatge del seu company Castedó es remarca també per la seva força i la seva discreció. La seva estructuració, potser violent, de tan voluntària ciny les formes, més ben dit, les concentra en unes sòlides estructuracions on el vivent, s'immanentitza. Tot ço que ens envolta hi és percebut com a abstracció, i el color—sense vibració, apagat,—fa encara més eterna, més arquitecturada la visió.

Són d'esmentar, així mateix, les escultures—dues testes,—d'En Rebull, precises, esquemàtiques i, amb tot, vivents. Les pintures, d'un color arbitràriament brut i de forta construcció d'En Campmany, de les quals preferim el sòlid retrat de nen al de senyoreta, d'un sistematisme massa rígida—superficial, l'expressió «Pentinat» d'En Marquès-Puig, composició tan plena de qualitats com de defectes. Els volums ben ordenats i els coneixements de la forma de què dona proves són qualitats que fan perdonable la pobresa de colorit, gris, agre, mort.

Després d'esmentar l'elegant, relleu, fi d'En Casanoves i el fresc i fort paisatge d'En Sunyer, el qual havem alludit anteriorment, citarem els exposats en aquest Saló més interessants i més sensibles: N'Espinal, la sèrie de dibuixos d'En Togores, fermes, nítids, i expressius, En Sisquella, En Camps, N'Iglésies, En Llobet, En Vidal, En Jaume Guàrdia, del qual és deliciós un dibuixet lleugerament aquarellat, En Monpou, En Benet, etc.

Galeria Dalmau

En aquestes galeries ha celebrat fa poc una exposició N'Enric-Cristófor Ricart, composta de boixos per a il·lustrar una edició de «Carmen», dibuixos al plom i dibuixos aquarellats. Ens ha plagut fortament i hom hi revela un estudiós i, a la vegada, un sensible. Parlant sincerament, ens sembla que el més fluix, són els boixos, bastants pobres de concepció i de tècnica i, així mateix, amanerats. El millor era el que tenia per motiu un paisatge de palmeres.

Els dibuixos,—estudis de nu i paisatge,—és el millor que fins ara havem vist d'En Ricart: nítida i essencialitzada expressió de les estructures, despullades amb fortitud i gràcia a la vegada de detalls inútils i executades amb mestria exempta d'habilitat. Les delicades i gracioses figures de joves—motius dels seus dibuixos aquarellats—són expressades amb un traç amorós i net i d'una coloració precisa, tota ella opacitat i harmonia. Fou per nosaltres el de més bell encant d'aquesta exposició tan interessant com humil, la més fluixa de les obres de la qual, no gens menys, era més fortament intensa que el paisatge—pintura que el mateix Ricart trameté al «Saló de Tardor».

—Conjuntament amb l'anterior celebrava a les mateixes «Galeria Dalmau» una exposició la senyora Teresa Romero. La seva art atrevida, decorativa i espontània, ha realitzat obres ben ambicioses. Exemple: els paisatges panoràmics i, si bé no tant, algunes, poques, de les figures, En resum, cal reconèixer que l'obra de la senyora Romero assenyalava un avenç en el seu camí.

No ha estat aquesta l'opinió d'un crític que, tot lloant i reproduint una obra d'un artista, segons la crítica prometedora, troba en l'obra d'aquest un progrés que nosaltres no havem sabut veure i, en canvi, fa retret a la senyora Teresa Romero de no haver millorat gens de dos anys ençà: la qual cosa prova els resultats negatius que dona sempre el deixar que un sentiment,—en aquest cas l'amistat,—s'anteposi a la intel·ligència crítica.

Butlletí del Llibre Català

L. BERTRAN I PUJOL: EN EL LÍMIT D'OR, Poemes.—Dibuixos de J. M. Marquès-Puig. Preu: 10 pessetes

MARIÀ MANENT: LA COLLITA EN LA BOIRA, Elegies, Poemes, Odes.—(Publicacions de «La Revista»). — Preu: 3 pessetes

REVISTA DE LA PREMSA

Barbàrie passiva

Un dels cronistes quotidians que mantenen llur exercici amb el màxim de dignitat patriòtica, és el que signa *Myself* a «La Publicidad». A propòsit de la negativa oposada per alguns «ciutadans» a omplir les fulles del cens, ha escrit:

«La falta d'un cens veridic pot servir d'excusa a es majors omissions, a les irregularitats més sorolloses, a les deficiències més iníquies».

I tot seguit enumera les grans dificultats amb què l'oposició dels habitants cavernaris pertorba la bona acció de govern. Nosaltres creiem que l'individu que es nega a declarar el seu estat de ciutadania es fa culpable de frau i ha d'ésser considerat com a perillós pels guardians de la tranquil·litat pública. El clos de la Pàtria és sagrat i tots aquells que hi sojornen per naturalesa, per immigració o transitòriament, han d'expressar íntegrament llur ciutadania i ni el més insignificant aspecte de la seva activitat pública ha d'ésser desconegut de les autoritats superiors. Només una bona estadística permetrà de conèixer per a llur persecució els enemics de la pau social — plutòcrates o terroristes — que atempten contra la ciutat amb llur dictadura econòmica o llurs organitzacions dissolvents. Es refereix després *Myself* als cervernaris del Parlament espanyol:

«Record que el Senat s'aixecà en massa contra En Duran i Ventosa perquè aquest senyor proposà, simplement, senzillament, que en un apartat del cens hom fes constar si es coneixia o no la llengua catalana».

I tota l'Alta Cambra, ho recordem, en protestà. Com diu «Myself», potser tot el problema ibèric es resoluria amb més de curiositat per part de les classes directores, i, naturalment, amb més de ciutadania per part dels governats. Gairebé diríem que el problema ibèric és un problema d'estadística. Combatre tots aquests entorpiraments, és evitar el pas de la barbàrie passiva a la barbàrie activa.

Avançada

A les Notes Breus de «La Publicidad» (ed. del vespre), referint-se a En Pere Inglada

també en la mateixa situació les seves joventuts. D'aquí aquest to amorós i vol de les seves publicacions, aquest afany de no ometre el mot d'ordre de cap sector social per a amparar-lo, coordinant-lo a llur acció política i aquesta flotant indecisió del lèxic obligat a combinar els mots nacionalisme, justícia social, democràcia, independència, Espanya gran, etc., sense fixar-ne clarament el valor, sense adoptar-los ni excloure'ls definitivament i contribuint a prolongar la desorientació de part dels correligionaris lliurats a l'alba a un lirisme frenètic i anegats cap-al-tard a una ombriu melancolia.

Al «Butlletí», per ventura més cohesionat en la seva redacció, també hi arriba, però, aquesta vaguetat de la institució mare. Nosaltres opinem que podria ésser en aquest «Butlletí» on se resolguessin nombre dels problemes plantejats al nacionalisme català, incorporant-los definitivament a l'estructura del partit i pervenint a compondre un programa net, clar, definit. Cal situar l'opinió de manera que no pugui néixer el dubte ni crear-se una desconfiança. Cal resoldre el nacionalisme de partit, orientant-lo francament cap a un separatisme organitzat amb totes les seves conseqüències o cap a un intervencionisme peninsular amb tot el bagatge patriòtic nat a l'escalf del nostre renaixement nacional. El catalanisme pel catalanisme és una manifestació romàntica del patriotisme; és, àdhuc, en molts de casos, un aspecte de temperament morbos. Mols dels sentimentals del catalanisme han creat en llur ment una imatge de Catalunya desproporcionada, enorme, irreal, els quals, posats un presència d'una carta geogràfica de la nostra nació, són decebuts tristament. Aquells qui es decanten a una solució íntegrament separatista, són els qui més han de curar d'evitar l'adhesió al seu partit d'aquestes sensibilitats dissolvents que confonen el separatisme amb no sé quines vagues idealitats socials, i el qual patriotisme momentani és únicament expressió de llur anarquisme profund. Un ver partit separatista organitzat ha d'ésser, pel contrari, el més realista dels partits, ha de posseir en la seva totalitat les dades que li permetin de mantenir els correligionaris assabentats de la potència pràctica del seu ideal, de la seguretat «científica» del triomf, de l'oportunitat de donar l'assalt definitiu, de l'ajut internacional que cooperi a l'eficàcia victoriosa de la revolució, de la seguretat que la desintegració política de Catalunya del cos ibèric no representarà el lliurament de Catalunya a una nova esclavitud extrapeninsular.

A l'editorial del núm. 2 d'aquest «Butlletí» hom diu que

«No és pas objectiu nostre el d'aguantar-nos amb l'equívoc ni ens hem pas de produir amb insinceritat. Sentim un profund menyspreu per la política espanyola, per totes les castes que de Madrid estant simulen una tasca de govern o simulen una oposició als governants de torn. Cada dia més el nostre esguard s'aparta d'Espanya».

Cal lloar, doncs, aquest allunyament de l'equívoc i aquest afany de sinceritat. Però, cal també definir. Cal exposar el pensament i el programa polític d'acció amb el màxim de claredat. Esperem d'aquest «Butlletí» que l'actuació de les joventuts nacionalistes de la Lliga serà francament situada sense recular, sigui quin sigui el camí emprat i qualsevol que siguin les conseqüències. Ni la ruptura amb un cabdill ni la major adhesió al pensament polític d'aquest cabdill no poden significar en un estol joventut res més que entusiasme i generositat.

El tòpic de l'unitat

Carles Soldevila, subtil cronista i bell rimaire, publica sota la seva signatura al «Butlletí de les J. N.» (2 des. 1920) dos pamflets. L'un, *Contra el tòpic de l'unificació*, relleva la bestiesa dels que creuen Espanya una nació «perquè constitueix una unitat irreductible i inassimilable». Aquesta unitat verament no existeix. La unificació castellana fracassà sorollosament des del primer moment, com ha fracassat Madrid, capital d'una nació inexistente. Tampoc l'unificació ibèrica, incompleta com fa notar En Soldevila, i precisament per incompleta, no s'ha realitzat. «No hi ha res, afirma Carles Soldevila, ni irreductible, ni inassimilable, ni intangible». Es d'un bell optimisme juvenil: també nosaltres odiem la immobilitat i lo statu quo. Però per a nosaltres hi ha una realitat: la unitat geogràfica, i és partint d'aquesta entitat real que el nostre nacionalisme cerca la seva estabilització a dins d'una nova estructura peninsular que a base d'una federació permeti precisament que la llibertat de Catalunya sigui efectiva sense les intervencions exteriors, que fan que cap nació petita lliure pugui, avui dia, sense engany, creure en la seva independència.

¿AVARA POVERTÁ?

Malgrat tot l'esforç dels seus fundadors i la generosa col·laboració d'anunciant i altres persones que simpatitzen amb les seves idees, MONITOR no té encara la vida assegurada. Això vol dir que, ultra l'esforç intel·lectual sense retribució, ens costa encara mantenir la seva publicació amb subsidis nostres.

És la sort de totes o gairebé totes les pures empreses de la joventut catalana. Si n'hem vist de revistes que nasqueren únicament per morir i no per manca de neguit, d'afany de llurs fundadors, ans per la més elemental de mitjans econòmics que asseguressin llur normal subsistència! I, no gens menys, no és pas tant ço que cal.

AMB 600 PESSETES MENSUALS

MONITOR podria publicar el seu número actual i uns suplementos de la quinzena en els quals monogràficament hom versaria la col·laboració, en la llengua llur, de les més selectes joventuts peninsulars, centro i sud americanes. En aquests extraordinaris l'art, la literatura, la política dels pobles que un dia formaran la *Confederació*, s'hi reflexarien fidels. Els nostres suplementos serien unes monografies (1), bella mostra ferma de l'esdevenidor i complement del nostre número normal on, en la nostra llengua nacional, hom controlarà la vida i l'esperit del món.

¿Podrem o no podrem reeixir?

Mentrestant el dictat que encapçala resta.

(1) El nostre propòsit inicial és de publicar, periòdicament, suplementos en portuguès, en castellà i en provençal, la meitat de la col·laboració reservada a exposar llur pensament a les intel·ligències afins d'aquells països, i l'altra meitat a donar a conèixer el moviment polític, literari i artístic de Catalunya.

da, el seu redactor l'assenyala com el més caracteritzat de la més avançada tendència de la nostra art. Es curiós d'observar les interpretacions donades al mot avançada com a equivalent d'avantguarda. Per als avantguardistes autèntics, ésser a l'avantguarda assenyalava una actitud d'exploració devers l'inconegut, l'inèdit. Així, pel marinetisme italià, l'apolinerisme francès, àdhuc pel dadaisme o tzaraisme suís ésser avantguardista significava emprendre el camí de les selves verges o dels pols àrtics o antàrtics de la sensibilitat. Però reduït aquest mot per ventura al seu significat original, avantguardista o avançat, assenyalava el capdavanter d'una tendència que, a hores d'ara, va resultant oposada a les dels avantguardistes primitius per tal com és gairebé sempre de retrocés. Així, en N'Inglada, el seu esperit d'avança el duu en els seus dibuixos.

«A un definit desig d'alliberar-se de la tradició de segles, prescindint de l'Itàlia deformadora...» etc.

Així, doncs, l'avança d'En Pere Inglada representa un recul a l'Orient més llunyà. També per alguns cubistes—Gleizes, per exemple—el seu avantguardisme és de retrobar la tradició vera de França perduda cap allà el segle XII. Per a l'un l'enemic cabdal és l'Occident, per a l'altre la tradició greco-romana i, en conseqüència, el Renaixement. Per a En Pere Inglada, tots els nostres clàssics són massa occident; per a Gleizes, l'occident encara no ha donat

la seva art i és l'esforç del cubisme francès en la tendència per ell representada que aportarà una civilització autènticament occidental.

Donades les accepcions del mot avançada, no és estrany que el redactor literari de «Monitor» assenyali el seu avantguardisme retògradament demanant la incorporació de la nostra literatura al bell punt en què aquesta es trunca, aprofitant, naturalment, l'experiència de les altres literatures que atenyen la seva expansió total i que el redactor artístic demani la incorporació de la nostra art a la tradició de totes les civilitzacions en llur període de puresa clàssica.

Ésser avançat, doncs, significa, en rigor, allunyar-se en tots els ordres de l'impressionisme contemporani per a enllaçar per diversos camins les civilitzacions més afins en el moment de predomí de la intel·ligència damunt les facultats inferiors.

Un «Butlletí»

Han sortit els núms. 1 i 2 del «Butlletí de les Joventuts Nacionalistes de Catalunya». Bellament tipografiat i amb col·laboració distingidíssima, té tot l'aspecte d'una publicació noble. Per bé que en rigor aquest Butlletí és orgue únicament de les joventuts adherides a la «Lliga Regionalista», la situació delicada d'aquest partit—al qual les circumstàncies especials en què s'ha desenrotllat la política nacionalista, l'han fet àrbitre de tot el moviment patriòtic—posa

CRÒNIQUES DIVERSES

Fiume i «L'Idea Nazionale»

Nosaltres esperàvem la mort de D'Annunzio i la seva resurrecció — closes les cortines i obertes tot seguit per a rebre l'aplaudiment del públic — com en les tragèdies. Però l'actor ha abandonat l'escenari abans de terminar-se l'acte i havem romàs espectadors enganyats reclamant l'import a la taquilla. La decepció, però, ens ha entristit per la simpatia amb què consideràvem l'acció patriòtica dels nacionalistes italians i per l'interès amb què seguim llurs campanyes per la Itàlia gran. «L'Idea Nazionale» (2 gen.) expressa així la seva opinió:

Ni repòs, ni celebració. Ni àdhuc possibilitat de recolliment. La pau de Rapallo, que ha procurat el Collar a Sforza i a Bonomi, que envia Frassati d'ambaixador a Berlín i Rolandi-Ricci a Washington, ha donat els primers fruits. Després de la mutilació de la victòria, el Nadal de sang a Fiume i l'espectació turmentada a Dalmàcia el dia de la consigna a l'estranger. Homens de la guerra com Millo, llançat a l'obscuritat d'un abandó monstruós, com Caviglia, exposat al ludibri dels elogis dels dos derrotats tripudians damunt la lluita de les nacions.

Giolitti, satisfet d'haver provat, com demostren les conjures dels seus, que el seu Govern ha estat continuat, tal i qual, amb la mateixa sotmissió a les forces antiestamentals, amb les mateixes mentides antinacionals, amb els mateixos mètodes de corrupció i d'engany de l'opinió pública, com havíem fet veure aquests dies, a propòsit dels miserables pretextos amb els quals, únicament per trobar una raó al conflicte fraterno, el diari oficiós de la Presidència del Consell inventava els passos aliats i la partida de les divisions jugoslaves! I això és: l'humiliació estrangera.

La política, reduïda al joc de Nitti que es mantenia al Govern amb l'espantall del retorn de Giolitti, al joc de Giolitti de restar al Govern amb l'espantall del retorn de Nitti; al joc continuat de dues classes de parlamentaris ambiciosos: a la baralla de tots dos per obtenir la col·laboració del socialisme domesticat per al triomf de la socialdemocràcia! En resum, l'espectacle d'una casta político-parlamentària que especula sobre el treball nacional, que liquida la victòria en una distribució d'honors i d'ambaixades. I la falsa promesa a Rapallo de la pau interna que ha acabat amb el bateig de sang italiana al Tractat!

Aquesta crònica és massa pesada d'incubes avui per consentir la possibilitat d'un repòs a la màquina nacional, per suggerir la retòrica d'una celebració en tan dur enllaçament de notícies descoratjadores que de Fiume i de la Dalmàcia arriben el darrer del 1920 al primer del 1921.

Però aquesta mateixa intranquil·litat que suprimeix tota disposició per imaginar una fi i un principi en una nit igual a l'altra, és un senyal del nostre destí, és un aspecte de la nostra fe. Ço que s'aferma en aquesta amargor, aspra i profunda, és la continuïtat infrangible de la voluntat nacional. Que no s'atenueï si sofreix, que no es rompi si sagna, que se santifica en la tragèdia.

De la Itàlia fàcil que hauria pogut tenir territori àdhuc en la desconfiança, havem passat a la Itàlia difícil que perd territori després de la victòria; de la Itàlia voluntat d'una minoria il·luminada damunt una multitud incerta i passiva, havem passat a la Itàlia voluntat d'un poble sà i unit contra una minoria incapaç i especuladora. Heu's ací la crisi. Pròdiga d'episodis, no ens sorpren ni ens abat.

Si algú cerca la paraula «d'ordre» en aquest simbòlic traspàs d'hores, heu's-el ací: *Es continua.*

El nacionalisme a Ucraïna

El problema ucraïnès roman un dels més importants de l'Europa Oriental, i a parer de molts, el més important. Creiem oportú de reproduir alguns detalls de la insurrecció nacionalista dels pagesos d'Ucraïna contra llurs invasors.

L'exèrcit revoltat contra l'invasor tenia, escassament, 120.000 homes i comptava amb l'ajut del poble implacablement hostil als invasors. Aquestes insurreccions dels patriotes ucraïnians no són, com generalment hom creu, improvisades, esporàdiques i desordenades. Al contrari; algunes d'aquestes insurreccions són de proporcions tan grans com la dels cosacs contra els polacs en 1.600. I és que els russos ocupen l'Ucraïna, però no la posseeixen. Els revoltats són la carta més forta del joc nacionalista ucraïnès, per no dir la darrera, però pel fet que operen en territori ocupat per l'enemic, per llur necessària, extrema mobilitat, per llur mateixa qualitat d'insurgents, no

poden acomplir sinó una acció destructiva. No poden construir l'Estat. Extendre la insurrecció pot significar estendre l'anarquia. A la tirania comunista pot seguir el caos.

El cas Macno és típic. Aquest cap de prop 40.000 revoltats, popularíssim, és nacionalista i vol la independència d'Ucraïna, però, entre tant, té el seu periòdic en el qual s'hi publica que el Govern ucraïnès ha cercat sempre d'estar en contacte amb els rebels i de guiar-ne i de regular-ne l'activitat.

«En el fons no ens hem fet mai la il·lusió de poder expulsar els russos de l'Ucraïna amb el nostre exèrcit regular. Es reflexa que nosaltres no havíem posseït el país sinó parcialment i per breu temps. Havem estat, al més, sempre als marges d'Ucraïna. Mai no havíem pogut fer una mobilització general. Ajut de l'estranger, cap; enemics, molts. Recentment havíem expulsat l'enemic poc menys de la vintèsima part de la superfície total del territori de la nació. Però la possessió d'aquesta mica de pàtria, bastava per a donar a la població ucraïniana la sensació que era ja en terra seva, l'Estat ucraïnès. Quan Wrangel proposà una acció ideada pel seu Estat Major i l'acceptació del seu programa polític, se li respongué: «Poseu-vos d'acord amb els nostres caps Petliura i Pavlenko. Nosaltres no som simplement antibolxevics, ans així mateix, i sobretot, nacionalistes ucraïnians».

«Com ha sorgit aquesta consciència nacional? L'exèrcit rus es desfeia; estols de soldats grand-russos, retornant precipitadament a llurs cases, devastaven i saquejaven les campanyes i vilatges ucraïnians que trobaven en llur camí; després vingueren — a prendre la defensa dels grossos, àvids latifundistes — les legions polques; després de fer mà baixa de tot, els bolxevics, sostinguts poc després pels alemanys furtadors científics. Segueix Deniquin amb els seus voluntaris lladres i arrasadors; retornen per últim — i amb més robust apetit — els bolxevics; tots volen arrencar al pagès ucraïnès el pa de la boca; tots volen constreynell a abandonar la seva llar no sap ni per qui, ni contra qui...

La gran Rússia i la revolució comunista són coses que no l'interessen. Ell vol treballar. Els pagesos d'Ucraïna noten que tots aquells que li volen furtar els béns i la llibertat, parlen una llengua que no és la llur. Guerra per la guerra, el pagès decideix de defensar-se amb les ungles i amb les dents els seus béns i la seva llibertat. La insurrecció pagesa, d'origen econòmic, esdevé, gradualment, nacionalista. El pagès sap, ara, d'ésser ucraïnès: en la independència d'Ucraïna veu la major salvaguardia dels propis interessos de treballador.

Patriotes ucraïnians, entre tant, escampem coratjament per tot el país, publicacions nacionalistes.

«Quan els bolxevics envaeixen qualsevol vila del país, llur primera cura és de fusellar el mestre d'escola. Consideren la instrucció popular una potència terriblement revolucionària. La nostra lluita continua. Els bolxevics no tindran pau a Ucraïna. Nombrós oficials nostres són ja entre els insurgents. Sense descobrir les postres bateries, podem dir que el poble ens donarà, àdhuc els medis financers per prosseguir l'acció iniciada tres anys ha. Ens ajudi o no l'Europa, la qüestió ucraïniana, és insuprímible. L'Ucraïna és en cert sentit, en la República dels Soviets, un Estat dins un Estat. Fa temps, a quatre passes de Kyjw, estatge del Comissari bolxevic, vuit pobles s'uniren en una petita república: *Velico Polowier*. Tenien canons... Com esdevinent històric, no compta; com a símptoma, diu molt.»

Tramesa a l'«Esprit Nouveau»

Amb motiu d'un parell d'articles sobre arquitectura, publicats a la revista francesa *l'Esprit nouveau*, i titulats respectivament «Trois rappels a Mrs. les architectes» i «Ornement et crime», exposarem algunes dades que, referents a la matèria, teníem preses i reservàvem per a ulteriors desenrotllaments.

El punt principal d'on parteixen els dos articulistes: la creuada en nom de la construcció contra l'ornament, creiem que prové d'una confusió entre ço que és la construcció i ço que és l'arquitectura.

Ja Ruskin, al principi de les seves «Set llànties de l'Arquitectura», parlava d'aquesta confusió i la resolvia, ens apar que justament, dient que a la primera — a la construcció — li tocava de resoldre tot ço que pertany a la part pràctica, això és, de necessitat de l'edificació; i a l'altra part — l'arquitectura — la que podríem dir-ne d'estètica, que ell definia dient: l'arquitectura és l'art de dibuixar un ornament i d'assenyalar-li el lloc que li pertoca.

El no haver-se adonat d'això i el fracàs total dels arquitectes actuals com a ornamentistes, ha portat els articulistes de *l'Esprit nouveau* a la creuada contra l'ornament, molt lligítima i justa si s'enfronta a l'actual ornament arquitectònic, però completament equivocada i noïble quan, com la d'ells, s'extén a tot ornament en general. El ver ornament, que podríem definir-lo una creixença ornamental de la construcció, ha de jugar, en tota obra arquitectònica, un paper essencial, i si els arquitectes d'avui en fan tan sols una superposició parasitària, la culpa no és d'altri que dels propis arquitectes, que ni saben de crear l'ornament ni d'assenyalar-li el lloc que li pertoca. Creuen que ornar un edifici és revestir-ne, sense mica de discerniment, sense cap lògica ni raó fonamental, la part constructiva amb un vel que sempre resulta un pegat damunt l'estructura de l'edifici, al qual només disfressa,

i els motius ornamentals del qual són d'un adulterat pseudo-classicisme, o, com ací, en la nostra Catalunya, es treuen d'un sub-classicisme, senzill pastitxo de les deformacions rurals dels grans estils, d'una nullitat tan evident, que fan perdonable l'errada dels articulistes en afirmar que la regeneració de l'arquitectura ha de venir de la total eliminació de l'ornament i de l'absolut domini de la construcció. Portat per aquest corrent, arriba a afirmar un dels nostres comentats que el gòtic, per exemple, no és un estil arquitectònic. Si compreguéssim, tal com nosaltres comprem i definim l'ornament — una creixença ornamental de la construcció, de l'estructura — refusaria la tal afirmació i veuria que el gòtic és precisament allò que en podríem dir una florida de l'estructura, i no, com ho veuen ells i ho demostren els nostres arquitectes, una màscara.

Com a prova del que venim dient, recordem els projectes arquitectònics ornamentals — els més lògics i perfectes pel nostre gust de l'art d'avui — del malaguanyat Duchamp-Villon, arrabassat per la mort en ple treball, en plena recerca i en ple encert.

La nostra proposta per solucionar aquest problema fóra ben senzilla. Separant l'art de l'edificació en dues parts: una, la pràctica, la constructiva; i l'altra, l'estètica, l'ornamental n'adjudicariem cada una a aquell que creguéssim més capaç de reeixir en la seva comesa. I com que el primer aspecte no hi ha dubte que el resoldria bé un enginyer, i el segon un artista — en aquest cas un escultor — ens trobem que, per a crear bells edificis, el primer que cal fer és abolir ço que és híbrid, incapaç de complir íntegrament la comesa dels dos interventors esmentats: l'enginyer i l'escultor. Un cop abolit l'arquitecte — detentor fins ara d'un privilegi, per ventura immerescut, — i tornada l'usurpació als seus legítims possessors, l'enginyer i l'escultor, no és gens dubtós de creure que tornariem a trobar els resultats definitius dels grans períodes clàssics que, de fet, no foren més que l'aplicació de ço que nosaltres proposem.

Un exemple: Hom ens demana la construcció d'un edifici. Descomptat l'arquitecte, ens adreçem a un enginyer, el qual, atent a les necessitats pràctiques de l'edifici, no es preocuparà de dissimular-les, ans al contrari, subratllant-les, arribarà a resultats interessants, com aquells que, com a mostra, reproduïm *l'Esprit nouveau*. Llavors, ens adreçarem a un artista escultor — en el present exemple, Lipchitz, estudiat per Paul Dermée, — i li encarreguem que repetixi aquelles estructures amb una ornamentació adequada.

No veuran els senyors articulistes Le Corbusier-Sagnier i von Loos que aquesta estructuració i ornamentació conjuntes despassarien els edificis construïts pels enginyers americans en la proporció que aquests són per damunt la indigesta arquitectura yankee, la qual mostra també reproduïm el darrer número de *l'Esprit nouveau*?

Les edicions italianes

La revista italiana «Política» que dirigeixen Francesco Coppola i Alfredo Rocco, es farà editora, enguany, d'una *Biblioteca de «Política»* que s'iniciarà amb les següents obres:

Francesco Coppola: *La pace democratica*. — Vol. I: *La dittadura anglo-sassona* (període Orlando-Sonnino). — Vol. II: *La fine dell'Intesa* (període Nitti-Tittone-Scialoja). — Vol. III: *La liquidazione della vittoria* (període Giolitti-Sforza).

Com poden observar els lectors de «Monitor», aquests títols que són ells sols un programa de crítica política, basten per ferse càrrec de la importància d'aquesta col·lecció que completarà:

Politici del Risorgimento (Mazzini-Gioberto-Cavour), per Giovanni Gentile; *Il trattato di Rapallo*, per Attilio Tamaro; *Saggi politici*, per Silvio Perozzi; *Il conflitto anglo-americano*, per Leonardo Vitetti, etc.

La revista *Il Convegno*, de Milà, que dirigeix l'Enzo Ferrieri, ha publicat el prospecte de la seva activitat, durant l'any 1921. És d'una gran semblança, a la que se desenrotllant, entre nosaltres *la Revista*. Recull la vida literària i artística italiana, restant al defora de particulars acadèmies i escoles, publicant ço que de més digne hom troba al país, i donant a conèixer els escriptors estrangers més assenyalats. *Il Convegno*, roman, doncs, una revista antològica. Una secció important d'aquesta revista és la «Revista de revistes», que publica notícies crítiques o informatives tretes de les revistes estrangeres més importants. En una rubrica-sumari s'hi recollirà l'activitat intel·lectual de les revistes de tot lo món.

Collaboren a aquesta Revista:

Cesare Angelini, Paolo Arcari, Antonio Baldini, Ugo Bernasconi, Massimo Bontempelli, Carlo Carrà, Emilio Cecchi, Benedetto Croce, Giorgio de Chirico, Alessandro de Stefani, Eugenio Donadoni, Oreste Ferrari, Giovanni Gentile, Raffaello Giolli, Alfredo Grilli, Piero Jahier, Eugenio Levi, Carlo Linatti, Vittorio Lugli, Matteo Marangoni, Alfredo Melani, Alfredo Mori, Aldo Palazzeschi, Pietro Pancrazi, Alfredo Panzini, Giovanni Papini, Alberto Piuchelle, Luigi Pirandello, Giuseppe Prezzolini, Giuseppe Raimondi, Bruno Rogni, Enrico Ruta, Umberto Saba, Margherita Grassini, Alberto Savinio, Ardeno Soffici, Enrico Somarè, Federigo Tezzi i Diego Valeri. I, estrangers, James Joyce, James Stephens, Miguel de Unamuno, etc.

— La Casa Treves anuncia una rica sèrie de noves publicacions polítiques i literàries, entre les quals, l'altre gran volum d'Ector Romagnoli *La Poesia Greca*.

La Casa Vitagliano, ultra les edicions literàries, iniciarà la «Biblioteca dels Poetes, dels Rebels i dels Sants», dirigida per l'Innocenzo Cappa, amb una obra de Kröpotkin.

La Casa R. Carabba promet una quantitat enorme d'obres, entre les quals una col·lecció d'Antics i Moderns amb Baudelaire, Longfellow, Hoffmannsthal, Stuart Mill etc i Miguel de Unamuno, definitivament incorporat a la curiositat intel·lectual d'Itàlia. La mateixa Casa editora publicarà la col·lecció *Cultura dell'Anima* que dirigeix Giovanni Papini i que compren Tertul·lià, Boeci, Heine, Sant Ignasi, Gràvia, Mill, Sant Tomàs, Sant Gregori, etc.

La Casa Formigini publicarà els clàssics del riure i reeditarà volums exaurits com el *Satyricon*, de Petroni; el *Gulliver*, de Swift; el *Vlenspiegel*, de De Coster, etc.

«La Voce», continuarà les seves diverses col·leccions enriquint-les amb una traducció de l'*Assaig sobre la pintura italiana*, de Berenson i una traducció de la gran obra sobre el *Pensament rus*, de l'actual president de la República Txeco-Slovaca, Teodor Masaryk. A la vegada, amb motiu del centenari del naixement de Dostoiewski, publicarà les principals obres d'aquest autor en italià.

La Casa Bemporad publica la vasta col·lecció de *Grans Autors* (Mistral, Tòlstoi, Goethe, Virgili, Hugo, De Foe, Fénelon, Eliot, Stanley, etc.)

La Casa Bocca, ultra publicacions inèdites, reeditarà en italià Sturmer, Spencer, Schopenhauer, Kierkegaard, Nordau, Key, etc.

La Casa Quintieri publicarà una antologia de narradors de totes les nacions començant per Rússia, Anglaterra, Espanya, França i Alemanya. Seguiran les antologies de les literatures japonesa, turca, grega, índia, noruega, danesa, sueca i italiana. Els novel·listes castellans escollits, són: Pio Baroja, Octavio Picon i Palacio Valdés.

Aquesta activitat editorial italiana que s'anuncia per a 1921, creiem que interessarà els nostres lectors. Assiduament en els altres números, «Monitor» assenyalarà oportunament allò que de la vida literària d'Itàlia pugui servir-nos d'informació o d'estímul.

Crítiques

D'entre les crítiques fetes amb motiu del Saló d'Art francesa d'avantguarda, celebrat la tardor passada, a les Galeries Dalmau, creiem un deure de fer remarcar les de Xenius, publicades en la seva secció *Las obras y los días de Las Noticias*.

En aquestes, a una percepció justíssima del valor pictòric intrínsec de les obres, s'hi afegia la plena copsació de llur situació ideològica en el present moment estètic i la justa apreciació o valor personal de l'artista, deslligat del valor momentani que pugui tenir la seva obra; això és, col·locant la seva personalitat en el pla — diríem — de l'eternitat, i el tot saturat d'una subtil i alada ideologia solament igualada per la precisió i la claretat d'expressió. Exemple: el cas Matisse el qual no creiem pugui definir-se millor de com ho ha fet Xenius. Tant el punt final que marca, com el corrent que inicia, com el valor intrínsec de l'obra. Igualment ço que digué de Sunyer, de Derain, etc.

A tanta de subtileza, a tanta d'intel·ligència, a tanta de comprensió que dona a Xenius entre altres primàries la de la nostra crítica d'art, contrasten l'immutat comarcalisme i la camaraderia excessiva de dos articles, l'un parlant dels catalans al Saló de Tardor, de París, publicat a LA REVISTA, i l'altre, del Saló de Tardor, de Barcelona, a LA PUBLICIDAD.

La Revista

Ha sortit el núm. 126 de LA REVISTA corresponent al 16 de desembre, 1920. Conté el següent sumari: *El Viatger*, per R. Rucabado. — *Contra el tòpic de la cortesia*, per Cristòfor de Domènech. — Poetes catalans: *L'encens*; *Elegia del bes que no puc fer*; *El sospir de l'Instant*, per C. Fages i Climent. *La il·lusió*; *Cada jorn, i Més fantasia*, per J. Vives i Borrell. — Poetes estrangers: *Enemies*, per Auro d'Alba (T. Garcés, trad.). — *Reflexions i sentiments*, per J. Ferran i Majoral. — Els Llibres, per J. Ll. — Les Arts Plàstiques, per B. — Les Revistes.

Va inclòs al mateix número l'índex de l'any 1920 que assenyalà, més que un elogi, la noble activitat d'aquesta revista, cabdal per a l'estudi del nostre renaixement literari. Durant aquest any, ultra la col·laboració catalana, inèdita, que comprèn 40 signatures d'autors de diverses tendències socials i estètiques, ha publicat 33 poemes gairebé tots inèdits, originals de 25 poetes catalans de distintes escoles; 59 poemes traduïts de diverses literatures antigues, modernes i avantguardistes; 13 aportacions de l'anglès, de l'italià, de l'alemany, del francès i del portuguès; la bibliografia de 83 llibres catalans, la recensió de 93 altres llibres i una abundant informació de les exposicions i revistes de l'anyada.

FÀBRICA DE IMPERMEABLES

(CASA FABREGAT)

Gabardines i Impermeables

CONFECCIO: A: LA: MIDA

BALMES, 50.-BARCELONA

GALERIES LAIETANES

GRANVIA, 613 - BARCELONA - TELEFON 4902-A

Brodatz

Tapissos

Camafeus

ANTIGUITATS ART MODERNA

Alcatifes

perses

Mobles

d'estil

Exposicions constantment renovades d'obres d'art
dels més afamats artistes moderns

ACTUALMENT

IER SALÓ D'HIVERN